

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านวังแฉมด้วยกิจกรรมฝึกอบรม มีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าและสรุปผลการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ เพื่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพลงพื้นบ้านของจังหวัดกำแพงเพชร ดังนี้

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านวังแฉม อำเภอคลองขลุง ของจังหวัดกำแพงเพชร ด้วยกิจกรรมฝึกอบรม
2. เพื่อทดลองใช้และศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่องเพลงช้อยพื้นบ้านวังแฉม อำเภอคลองขลุง ของจังหวัดกำแพงเพชร ด้วยกิจกรรมฝึกอบรม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องเพลงช้อยพื้นบ้านวังแฉม อำเภอคลองขลุง ของจังหวัดกำแพงเพชร ด้วยกิจกรรมฝึกอบรม

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านวังแฉมด้วยกิจกรรมฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านวังแฉมด้วยกิจกรรมฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านวังแฉมด้วยกิจกรรมฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อย พื้นบ้านวังฆาต ด้วยกิจกรรมฝึกอบรม

แหล่งข้อมูล

1. บุคคลในท้องถิ่น ได้แก่ ศิลปินพื้นบ้าน ผู้นำชุมชน ครู ผู้ปกครองและนักเรียน
จำนวน 20 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการอนุรักษ์การเล่นเพลงฉ่อยพื้นบ้าน
วังฆาต

2. ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ให้ข้อมูลในด้านการจัดทำเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรมและเอกสาร
ประกอบหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 5 ท่าน

3. ผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ประเมินความเหมาะสมหลักสูตรฝึกอบรม และเอกสารประกอบ
หลักสูตร จำนวน 5 ท่าน

ตัวแปรที่ศึกษา

ความคิดเห็นที่มีต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรและเอกสารประกอบ
หลักสูตรฝึกอบรมสืบสานเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังฆาตด้วยกิจกรรมฝึกอบรม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

หลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังฆาตด้วยกิจกรรมฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อย พื้นบ้านวังฆาต ด้วยกิจกรรมฝึกอบรม

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านบึงลาด อำเภอคลองขลุง จังหวัด
กำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 24 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ความรู้ความเข้าใจทางการเรียนการเล่นเพลงฉ่อยพื้นบ้าน
2. ทักษะการร้องบทร้องเพลงฉ่อย
3. การเล่นรวมวงการเล่นพื้นบ้านเพลงฉ่อย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แบบวัดความรู้ความเข้าใจทางการเรียนการเล่นเพลงฉ่อยพื้นบ้าน จำนวน 20 ข้อ
เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น
2. แบบประเมินทักษะการร้องบทร้องเพลงฉ่อยพื้นบ้าน
3. แบบประเมินการเล่นรวมวงการเล่นเพลงฉ่อยพื้นบ้าน

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังแวม ด้วยกิจกรรมฝึกอบรม

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านบึงลาด อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 24 คน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังแวมด้วยกิจกรรมฝึกอบรม

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังแวมด้วยกิจกรรมฝึกอบรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังแวม ด้วยกิจกรรมฝึกอบรม

การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังแวมด้วยกิจกรรมฝึกอบรมและการสร้างเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรมวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ (Arithmetic mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังแวม ด้วยกิจกรรมฝึกอบรม

การนำหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังแวมด้วยกิจกรรมฝึกอบรมไปทำการฝึกอบรมโดยวัดความรู้ความเข้าใจทางการเรียนด้วยแบบวัดความรู้ความเข้าใจทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยจากคะแนนสอบหลังฝึกอบรม โดยใช้สถิติอ้างอิง t-test แบบ One-sample test และประเมินทักษะการร้องบทร้องเพลงฉ่อยพื้นบ้าน ประเมินการเล่นรวมวงการเล่นเพลงฉ่อยพื้นบ้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังแวม ด้วยกิจกรรมฝึกอบรม

การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังแวมด้วยกิจกรรมฝึกอบรม เป็นแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังแวมด้วยกิจกรรมฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านวังฆ้องด้วยกิจกรรมฝึกอบรม ได้ผลดังนี้

1.1 หลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านวังฆ้องมีองค์ประกอบ ดังนี้ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล เกณฑ์การผ่านหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วยคำชี้แจง วัตถุประสงค์ ตารางการฝึกอบรม แผนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วยสาระสำคัญ จุดประสงค์เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม วิธีการประเมินผล

1.2 การพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมก่อนนำไปใช้เป็นการพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม สรุปผลได้ ดังนี้

1.2.1 ผลการพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านวังฆ้องด้วยกิจกรรมฝึกอบรม องค์ประกอบ ดังนี้ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล เกณฑ์การผ่านหลักสูตร โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D.= 0.44)

1.2.2 ผลการพิจารณาเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านวังฆ้องด้วยกิจกรรมฝึกอบรม

1) คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้ให้การฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านวังฆ้องด้วยกิจกรรมฝึกอบรม ประกอบด้วยคำชี้แจง วัตถุประสงค์ ตารางการฝึกอบรม แผนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม โดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.52)

2) คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านวังฆ้องด้วยกิจกรรมฝึกอบรม ประกอบด้วย คำชี้แจง วัตถุประสงค์ ตารางการฝึกอบรม ใบความรู้ ใบงาน พบว่า คู่มือสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านวังฆ้องด้วยกิจกรรมฝึกอบรม โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D.= 0.56)

2. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านวังฆ้องด้วยกิจกรรมฝึกอบรม

2.1 ผลความรู้ความเข้าใจทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านวังแวมด้วยกิจกรรมฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ทักษะด้านการร้องบทร้องเพลงช้อย โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 2.63$, S.D. = 0.24)

2.3 การเล่นรวมวงการเล่นเพลงช้อยพื้นบ้านวังแวม ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 2.76$, S.D. = 0.23)

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านวังแวมด้วยกิจกรรมฝึกอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.73)

อภิปรายผล

1. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านวังแวมด้วยกิจกรรมฝึกอบรม ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม คือ ศึกษาข้อมูลการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และวิเคราะห์ข้อมูลจากกาสอบถามบุคคลในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ครู ผู้ปกครองที่มีส่วนในการสนับสนุนให้เกิดการจัดการฝึกอบรมแบบกิจกรรมฝึกอบรม จากความสนใจของนักเรียน และจากเอกสารรวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เรื่องการละเล่นเพลงช้อยพื้นบ้านเป็นอย่างดีนำมาจัดสร้างหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงช้อยพื้นบ้านโดยหลักสูตรฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) เนื่องจากหลักสูตรฝึกอบรมจัดสร้างขึ้นตามความต้องการของบุคคลในท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถในการละเล่นเพลงช้อยพื้นบ้านเป็นอย่างดี การจัดการกิจกรรมฝึกอบรมเป็นการฝึกอบรมที่ใช้เวลาติดต่อกันทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ ทักษะ เกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้ในเนื้อหาและการอยู่ร่วมกันได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รจนา สุนทรานนท์ (2547) การอนุรักษ์การแสดงพื้นบ้าน จังหวัดปทุมธานี พบว่า การแสดงพื้นบ้านปทุมธานี มีเอกลักษณ์เฉพาะที่บ่งบอกค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณีที่มีความเรียบง่ายไม่ว่าจะเป็นลีลา ทำว่า การร้องหรือการเล่นจะมีลักษณะเป็นกลอนสด เกี่ยวพาราตี ระหว่างชาย หญิง ด้วยปฏิญาณและไหวพริบของพ่อเพลงและแม่เพลง และมีลูกคู่ร้องรับ ตบมือให้จังหวะ การแสดงจึงบ่งบอกความจริงเป็นศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านในประเด็นต่างๆ

2. การนำหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังแชมด้วยกิจกรรมฝึกอบรม ไปฝึกอบรมนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านบึงลาด อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 24 คน พบว่า ความรู้ความเข้าใจการเรียนรู้ของนักเรียนที่เข้ารับ การฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อยพื้นบ้านด้วยกิจกรรมฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 89.17 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีทักษะด้านร้องเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังแชมด้วยภาพรวมทุกด้าน ทักษะการร้องบทร้องเพลงฉ่อย และการเล่นรวมวงการเล่นเพลงฉ่อยพื้นบ้าน อยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความตั้งใจที่จะเรียนรู้ และสนุกสนานกับการฝึกอบรมจากวิทยากรรับเชิญที่ดูแลและฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิดทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ ทักษะจากวิทยากรรับเชิญที่มีประสบการณ์จริงและรักในการทำงาน จึงทำให้มีการถ่ายทอดความรู้ ถ่ายทอดทักษะสู่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างแท้จริง ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาสาระในการฝึกอบรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพื้นบ้านที่มีอยู่ในท้องถิ่นของนักเรียน เพื่อเป็นการสืบทอดและการอนุรักษ์ไว้ซึ่งภูมิปัญญาด้านการเล่นพื้นบ้าน เช่น พัชรี ใจชอบ (2545) การพัฒนาแผนการรำเซิ้งกระติบข้าว วิชาดนตรีนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การรำเซิ้งกระติบข้าว คิดเป็นร้อยละ 88.80 โดยมีผู้สอบเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 80.95 มีทักษะการฝึกรำเซิ้งกระติบข้าวคิดเป็นร้อยละ 92.95 ส่วนทักษะการแสดงรำเซิ้งกระติบข้าวคิดเป็นร้อยละ 95.50 นอกจากนี้ จันทรฉาย ศรีธนะ และคณะ (2550) การพัฒนาหลักสูตร เพลงซอล้านนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยใช้การจัดการความรู้ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการทดสอบก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตร เพลงซอล้านนา คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินทักษะการขับร้องเพลงซอล้านนาทำนองซอล่องน่าน 1 ซอล่องน่าน 2 ซอปิ่นฝ้าย พบว่า สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินทักษะ การฟ้อนแฉ่ง สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน จากการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิและมีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถจึงส่งผลให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ประสบผลสำเร็จ

3. การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังแชมด้วยกิจกรรมฝึกอบรม จากแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังแชมด้วยกิจกรรมฝึกอบรม พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.73) ทั้งนี้เนื่องมาจาก หลักสูตรฝึกอบรม

การเล่นพื้นบ้านเป็นสิ่งที่มืออยู่ในท้องถิ่นของตนเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น กิจกรรมฝึกอบรมสามารถที่จะทำให้เข้าใจและเรียนรู้ทักษะจากการฝึกอบรมได้ดี โดยการจัดกิจกรรมฝึกอบรมทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เกิดความรัก ความสามัคคี เห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ และสืบทอดการเล่นเพลงฉ่อยพื้นบ้านให้คงอยู่ต่อไป ทำนองเดียวกับ บุปผา สัตินวา และคณะ (2549) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การทำข้าวแต๋นธัญพืช พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ ดรินภักษ์ และคณะ (2553) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการฟ้อนกิ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่ายกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยใช้การจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมฟ้อนกิ่งกะหล่ำด้วยกิจกรรมค่าย โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าอบรมหลักสูตรอบรมสืบสานตำนานเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังแวมด้วยกิจกรรมฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้าอบรมมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ในขณะที่พักมีการร้องเพลงฉ่อยพื้นบ้านวังแวมในแต่ละวัน มีความสุขในการอบรมเกิดความสามัคคีในหมู่คณะและสามารถเรียนรู้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การนำวิทยากรรับเชิญที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ เกี่ยวกับการเล่นพื้นบ้านมามีส่วนในการถ่ายทอดความรู้ ทำให้วิทยากรรับเชิญมีความสุข และเห็นคุณค่าในการที่ได้ถ่ายทอดความสามารถของตน และเห็นว่าควรนำวิทยากรรับเชิญที่มีความรู้ ความสามารถในด้านอื่นๆ มาเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนต่อไป

2. เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทั้งชาย และหญิง ซึ่งต้องอยู่ร่วมกันและทำกิจกรรมร่วมกันเป็นเวลาหลายวัน จึงควรมีการปฐมนิเทศก่อนเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้กิจกรรมการฝึกอบรมสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

3. ควรเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และสืบทอดการเล่นพื้นบ้านของท้องถิ่นตน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในด้านอื่นๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ การสืบทอด การเล่นพื้นบ้าน เกิดความรักและหวงแหนสิ่งที่มีคุณค่าในท้องถิ่นของตน

2. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยการนำวิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้ ความชำนาญและตั้งใจที่จะถ่ายทอดความรู้ ทักษะสู่เยาวชนรุ่นหลัง เข้ามามีส่วนร่วมในการสอน เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และเพื่อการอนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่น

3. ควรมีการใช้กิจกรรมต่างๆ เข้ามามีส่วนในการจัดการฝึกอบรมในเรื่องอื่นๆ เพื่อส่งเสริมให้ การจัดฝึกอบรมด้านอื่นเป็นไปด้วยความสุข ควบคู่กับความรู้ ทักษะ ทำให้การฝึกอบรม ประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว